

עבור אחי הקטן מרסל ועבורי זה היה נורא. אף פעם לא הופרדנו קודם לכן ממשפחתנו. פינו את שנינו עם כל שאר הילדים לחבל נורמנדי. הבנים נשלחו לעיר TINCHEBRAY והבנות לעיר FLERS. שום דבר לא היה מוכן במקומות אלו כדי לקבל אותנו. התאכסנו בבתי הספר, ישנו על שקים מלאים קש ובבקרים היינו צריכים לסדר אותם כך שאפשר יהיה להמשיך בלימודים סדירים. האוכל היה גרוע, המורים כמו הילדים, היו אומללים ועצובים. לא היו מקלחות ולא היו תנאי היגיינה כלל וכלל. עבור ילדים קטנים שהיו רגילים לפינוק וטיפוח בבית, זה היה באמת קשה. אני רציתי בעיקר לדעת מה עושה אחי הקטן. תמיד אזכור את פגישותינו הראשונות. מרסל בכה, הוא רצה לחזור הביתה ולהיות עם אמא. הוא היה מלוכלך והיו לו כינים כמו לכולנו. יכולנו להיפגש רק פעם בשבוע בימי ראשון אחר הצהריים. זאת הייתה תקופה קשה מאוד עבור שנינו, ומכתבי להורים היו מלאי ייאוש. נשארנו שם שמונה או תשעה שבועות ויום אחד הופיע אבי ואסף אותנו. איזה אושר ואיזו שמחה. אינני יכולה לשכוח את הנסיעה חזרה ברכבת – נאחזנו באבא מחשש לאבד אותו.

פרידה ראשונה וארוכה זו מאלו שהיו כה יקרים לי, הדאגה והצער, לדעת שאחי כה אומלל מבלי יכולת לעזור לו – הם שהכינו אותו ואותי לקראת הבאות.

עבור אבי נסיעה זו הייתה הוצאה כבדה כי כבר מתחילת המלחמה היו העסקים אצל הורי בני רע.. העובדה שלא חזרנו יחד עם שאר הילדים חייבה אותו לשלם את נסיעתנו ברכבת ומחירי הנסיעה היו יקרים מאוד.

בתחילת המלחמה היו ההפגזות והלחימה רחוקים מאתנו. הם התנהלו בעיקר בפולניה. מאחר ובאזור פריז עצמה לא התרחשו אירועים מיוחדים, הוחזרו כל הילדים שפוננו בתחילת המלחמה. בתי הספר נפתחו מחדש ואנו חזרנו ללימודים. היו לנו מעט מאוד אזעקות ביום, אבל בלילות הן היו לעיתים תכופות יותר. היינו יורדים למרתף, לכל אחד מאתנו היה תיק מוכן עם קצת בגדים, קצת מזון ומעט כסף, שמיכה ובעיקר מסיכת גז. המרתפים היו מלוכלכים ולא מאווררים, בכל מקום אבק וקורי עכביש. היינו שוכבים או יושבים על השמיכות יחד עם כל דיירי הבית ובשעה שאנו הילדים היינו נרדמים, הייתה אמי דואגת לסלק את כל החרקים שהיו מטפסים עלינו ובודאי גם את העכברים.

אצל הורי חזרו העסקים למסלולם. כולם היו בטוחים שהגרמנים יובסו במהרה, שהרי לצרפת היה את קו מגיניו. כולם האמינו שאף פעם האויב לא יוכל לעבור את הקו הזה. אבל, ב- 10 למאי 1940 הגרמנים מתקיפים באויר וביבשה את הולנד, בלגיה וצרפת. שום דבר לא עוצר בעדם. האווירה הייתה איומה, אנשי הגייס החמישי, כפי שנקראו אלו שריגלו למען גרמניה. הכינו היטב את השטח לקראת כניסתם של הכוחות הגרמניים ואלו התקדמו במהירות מדהימה ללא שום התנגדות. הצבא הצרפתי היה חסר אוניס. אזרחים בלגיים ברחו לצרפת ואזרחים צרפתיים מצפון צרפת וממזרחה ברחו לדרום הארץ ואליהם הצטרפו גם רבים מתושבי פריז עצמה וביניהם רבים מהקהילה היהודית. זו הייתה נהירה המונית "אקסודוס". הם יצאו בעגלות רתומות לסוסים, אחרים משכו עגלות בידיים, אחרים נסעו ברכבים ובאופניים, לוקחים עימם כל מה שרק ניתן היה לשאת. פריז הלכה והתרוקנה מתושביה, מרבית החנויות נסגרו ואנשים קנו כל מה שהיה בר אכילה ומאחר ולא הגיעה אספקה חדשה, יותר ויותר אנשים עזבו את העיר ופרבריה.

פריז הופגזה, ביום ובלילה, בצורה מסיבית וקשה. מכלי דלק נפגעו ועלו באש, הריח היה נוראי והפיח שהתעופף לכל מקום כיסה את האנשים והכתים את בגדיהם בכתמים מכוערים. העיר הייתה עצובה ובעיקר קודרת – המצב היה מדאיג.